

Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim

*Raport z badania bezrobotnych absolwentów
Wydział Informacji, Badań i Analiz*

Badanie ankietowe, na podstawie którego powstało opracowanie “Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie Kujawsko – Pomorskim”, przeprowadzono w miesiącach marzec – maj bieżącego roku. Głównym celem była identyfikacja szkół, których absolwenci najczęściej zostają bezrobotnymi. Chcieliśmy pozyskać informacje o bezrobotnych absolwentach według typu ukończonej szkoły, wyuczonego zawodu, a także pozyskać informacje o tych absolwentach, którzy kontynuują naukę.

Próbę tworzyli wszyscy absolwenci zarejestrowani w urzędach pracy w naszym województwie, którzy ukończyli wszystkie typy szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem szkół wyższych) w roku szkolnym 2000/2001. Dane zawarte w publikacji pochodzą z trzech źródeł: kwestionariusza ankiety, komputerowej bazy danych urzędów pracy o bezrobotnych absolwentach oraz ze starostw powiatowych w zakresie ogólnej liczby absolwentów według typu szkoły z roku szkolnego 2000/2001.

Publikacja składa się głównie z tabel przedstawiających dane według typu szkoły, wyuczonego zawodu i powiatów. Publikacji nie należy traktować jako wykazu szkół ponadgimnazjalnych w województwie Kujawsko – Pomorskim. Opracowanie nie ma charakteru oceny poziomu nauczania w poszczególnych szkołach a posiada jedynie charakter poznawczy. Analizując dane dotyczące konkretnej szkoły należy uwzględnić wszystkie możliwe dane z różnych źródeł.

Przy publikowaniu danych prosimy o podanie źródła.

Spis treści

- Wprowadzenie
- Uwagi metodologiczne
- Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim
- Bezrobotni absolwenci a typ ukończonej szkoły
- Zawody bezrobotnych absolwentów
- Dalsza nauka
- Bezrobotni absolwenci a absolwenci ogółem kończący szkoły
- Podsumowanie

Aneks statystyczny

- Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem szkół wyższych) – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów i kart rejestracyjnych
- Bezrobotni absolwenci wybranych szkół ponadgimnazjalnych w zestawieniu z ogólną liczbą absolwentów danej szkoły w roku szkolnym 2000/2001
- Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych według typu szkoły oraz powiatu – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów
- Bezrobotni absolwenci obecnie uczący i nie uczący się w szkołach zaocznych, wieczorowych i innych – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów
- Bezrobotni absolwenci według zawodów – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów
- Bezrobotni absolwenci obecnie uczący i nie uczący się według zawodów – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów
- Bezrobotni absolwenci według typu szkoły i powiatu – rozkład liczbowy i procentowy (dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów)
- Bezrobotni absolwenci uczący i nie uczący się według powiatów – dane na podstawie ankiet wypełnionych przez respondentów
- Udział bezrobotnych absolwentów uczących i nie uczących się według szkół w ogólnej liczbie bezrobotnych absolwentów uczących i nie uczących się - na podstawie ankiet
- Udział bezrobotnych absolwentów uczących i nie uczących się w ogólnej liczbie bezrobotnych absolwentów danego typu szkoły
- Udział bezrobotnych absolwentów w bezrobotnych ogółem (stan na koniec IV kwartału 2001 r.)
- Stopa bezrobocia według powiatów – stan na 31.12.2001r.

Wprowadzenie

Pogarszającą się sytuację na rynku pracy, która przejawia się wysoką stopą bezrobocia (22,2%) oraz dużą liczbą bezrobotnych pozostających w ewidencji powiatowych urzędów pracy (203.957 osób według stanu na 31.05.2002 r.), dodatkowo obrazuje wysoka skala bezrobocia wśród kobiet, młodzieży czy mieszkańców wsi.

Problem bezrobocia absolwentów wymaga podejmowania możliwych działań, które łagodziłyby ich sytuację na rynku pracy. Stan bezrobocia częściowo obrazują dane statystyczne. W województwie kujawsko-pomorskim na koniec I kwartału 2002 roku zarejestrowani bezrobotni w wieku 18 – 24 lata stanowili 29,4% ogółu bezrobotnych, natomiast absolwenci (11.751 osób) - 5,5% ogółu zarejestrowanych (w analogicznym okresie ubiegłego roku – 5,9%). Znacznie wzrósł udział zarejestrowanych po raz pierwszy. W marcu 2002 roku stanowili 55,9% bezrobotnych absolwentów, natomiast w marcu ubiegłego roku 27,2%.

Poziom i typ ukończonej szkoły, wyuczony zawód i dodatkowe umiejętności są głównymi wyznacznikami szans absolwentów na rynku pracy. Struktura wykształcenia młodych ludzi, którzy ukończyli szkołę i mają problemy ze znalezieniem pierwszej pracy nie zmienia się. Większość absolwentów pozostających w ewidencji urzędów pracy zdobyła wykształcenie w szkołach zasadniczych zawodowych – 43% ogółu absolwentów oraz policealnych i średnich zawodowych – 31%, następnie w liceach ogólnokształcących – 12,8% oraz wyższych – 11%.

W I kwartale br. najwięcej ofert pracy skierowanych do absolwentów pozyskano w lutym (407 ofert), najmniej w styczniu (78 ofert). W marcu br. do urzędów pracy wpłynęło 108 ofert pracy dla absolwentów (w marcu w ubiegłym roku – 53 oferty). Większość propozycji zatrudnienia to oferty na prace subsydiowane (95,4% wszystkich ofert skierowanych do absolwentów). W okresie styczeń – marzec pracę podjęło 1.236 bezrobotnych absolwentów (było to 8,5% wszystkich podjęć pracy). Najwięcej osób zatrudniono w ramach umów absolwenckich. Bezrobotni absolwenci, dzięki posiadanemu statusowi, mogą odbyć staż u pracodawcy, a więc zdobyć pierwsze doświadczenia pracy zawodowej. W I kwartale br. wspomnianą formą aktywizacji objęto 440 absolwentów.

Mimo, że jak ilustrują powyższe dane, udział procentowy bezrobotnych absolwentów w ogólnej liczbie bezrobotnych nie jest znaczny, to problem bezrobocia młodych osób jest szczególnie niepokojący. Bezrobotni absolwenci, do których skierowana jest różnorodna pomoc ze strony urzędów pracy, tracą po upływie roku od ukończenia szkoły status absolwenta i przechodzą do grupy ogółu bezrobotnych. W procesie aktywizacji zawodowej tych osób istotną rolę odgrywa czynnik czasu. Wydłużanie się okresu pozostawania bez pracy nie tylko odsuwa w czasie rozpoczęcie życia zawodowego, ale sprzyja bierności oraz stwarza zagrożenie uzyskania statusu osoby długotrwale bezrobotnej.

Podstawą wszelkich działań powinna być diagnoza, stąd ponowna próba przeprowadzenia analizy zagadnienia bezrobocia absolwentów szkół ponadpodstawowych w województwie kujawsko-pomorskim. Z pomocą powiatowych urzędów pracy przeprowadzono (w miesiącach marzec – maj br), pogłębioną analizę zjawiska bezrobocia wśród absolwentów na podstawie ankiet i kart rejestracyjnych. Większość informacji o bezrobotnych absolwentach pozyskano w drodze bezpośredniego wywiadu podczas obowiązkowych wizyt absolwentów w urzędzie pracy lub podczas organizowanych dla nich spotkań, warsztatów.

Dla pełniejszego obrazu sytuacji absolwentów roku szkolnego 2000/2001 na lokalnym rynku pracy, zebrano dodatkowo informacje o absolwentach w układzie szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem szkół wyższych) i wyuczonych zawodów. Wymienione dwa źródła danych pozwalają na opracowanie zestawień bezrobotnych absolwentów z absolwentami w ogóle na poziomie szkół ponadgimnazjalnych i zawodów. Tego rodzaju zestawienie po części obrazuje sytuację na rynku pracy młodych osób opuszczających daną szkołę, obrazuje jaki procent z nich pozostaje bez pracy.

Analiza uzyskanego materiału polega przede wszystkim na przedstawieniu w tabelach uporządkowanych tematycznie danych obrazujących różne zagadnienia. Jedną z tabel przedstawia szkoły ponadgimnazjalne z terenu województwa, których absolwenci figurują w rejestrach urzędu pracy (od największej do najmniejszej liczby bezrobotnych absolwentów). Należy jednak pamiętać,

że liczba bezrobotnych absolwentów jest w pewnym sensie uzależniona od ogólnej liczby uczniów, którzy ukończyli daną szkołę. Stąd inna tabela zawiera dodatkowo dane o ogólnej liczbie absolwentów danej szkoły (na podstawie informacji pozyskiwanych przez pracowników urzędów pracy od odpowiednich wydziałów oświaty starostw powiatowych). W tabelach przedstawiono również strukturę zawodową bezrobotnych absolwentów. Uzyskane dane pozwalają na ustalenie czy bezrobotny absolwent kontynuuje naukę w systemie wieczorowym bądź zaocznym. Analizy dokonano ze względu na typ szkoły oraz wyuczony zawód w podziale na powiaty.

Uwagi metodologiczne

Głównym celem zrealizowanego badania ankietowego było zebranie informacji o absolwentach szkół ponadgimnazjalnych województwa kujawsko-pomorskiego. Przeprowadzone badanie pozwoliło na zdobycie ogólnej orientacji o udziale bezrobotnych absolwentów w ogólnej liczbie absolwentów z poszczególnych typów szkół (zasadniczych zawodowych, średnich zawodowych i średnich ogólnokształcących), pozyskanie informacji o specjalnościach zawodowych szczególnie nadreprezentowanych na rynku pracy, a także o głównych trendach w dziedzinie zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

Liczbę bezrobotnych absolwentów biorących udział w badaniu ustalono na podstawie danych statystycznych według stanu na 31.12.2001 roku. Próbę tworzyli wszyscy zarejestrowani absolwenci szkół ponadgimnazjalnych roku szkolnego 2000/2001 (wyłączając osoby z wyższym wykształceniem).

Skorzystano z trzech źródeł informacji – ankiet przeprowadzonych wśród absolwentów roku szkolnego 2000/2001 zarejestrowanych w urzędach pracy, baz danych o absolwentach jakimi dysponują urzędy pracy (bazy komputerowe lub karty rejestracyjne) oraz informacji przekazanych przez starostwa powiatowe powiatowym urzędom pracy o liczbie absolwentów roku 2000/2001 w układzie szkół. Uzyskane dane empiryczne są pomocne zarówno w ocenie skali bezrobocia absolwentów, jak również mogą posłużyć jako wskazówka do podjęcia odpowiednich działań mających na celu dostosowanie struktury kształcenia do rzeczywistych potrzeb rynku pracy.

Dane dla wszystkich zestawień tabelarycznych zamieszczonych w niniejszym opracowaniu pochodzą wyłącznie z wyżej wymienionych źródeł. Tabele dotyczące bezrobotnych absolwentów (tabela nr 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 9a) sporządzono na podstawie danych pochodzących z ankiet, które wypełniali bezrobotni absolwenci. W tabeli 4. zamieszczono kolumnę zatytułowaną „Brak informacji (dane z kart rejestracyjnych)”, z której można wnioskować o liczbie bezrobotnych absolwentów, o których dane pochodzą wyłącznie z kart rejestracyjnych (oznacza to, że niemożliwe jest w ich przypadku ustalenie czy dana osoba kontynuuje naukę czy nie).

Tabela 2. jest tabelą porównawczą. Zestawiono w niej liczbę bezrobotnych absolwentów (dane z wypełnionych ankiet) z ogólną liczbą absolwentów danej szkoły (dane przekazane przez starostwa powiatowe do urzędów pracy). Wspomniane zestawienie nie jest kompletne z dwóch powodów: nie obejmuje bezrobotnych absolwentów zarejestrowanych w urzędach pracy naszego województwa, którzy ukończyli szkoły ponadgimnazjalne w innych województwach (niemożliwe zestawienie z uwagi na brak informacji o absolwentach szkół spoza województwa) oraz nie zawiera informacji o tych bezrobotnych absolwentach, którzy ukończyli szkołę ponadgimnazjalną znajdującą się na terenie Torunia (brak informacji ze szkół o liczbie absolwentów).

Porównując dane o bezrobotnych absolwentach z danymi udostępnionymi przez instytucje zajmujące się polityką oświatową w starostwach, wystąpiła trudność wynikająca ze stosowania przez MENiS oraz urzędy pracy nieco odmiennych klasyfikacji zawodów i specjalności. Wobec powyższego, np. absolwent zdobywa zawód technika ekonomisty, który w rejestrach urzędu pracy może być sklasyfikowany do zawodu o nazwie referent ekonomiczny lub pozostali referenci ekonomiczni, finansowi, statystyczni i pokrewni.

Opracowania nie należy traktować jako wykazu wszystkich szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa. Należy pamiętać, że nie wszystkie szkoły są uwzględnione w tabelach co oznacza, że

absolwenci teŝe szkoły nie figurują w rejestrach urzędu pracy lub absolwent nie został objęty ankietyzacją. Informacje o absolwentach według typu ukończonej szkoły (ale nie o bezrobotnych absolwentach) pochodzą z 386 szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa, które takie informacje udostępniły. Oczywiście jest to niepełny wykaz - nie zawiera wszystkich placówek oświatowych działających na terenie powiatu, a poza tym wspomniana lista jest uszczuplona o szkoły z terenu Torunia oraz szkoły prywatne z różnych powiatów. Poza tym wśród bezrobotnych absolwentów są osoby, które ukończyły szkołę ponadgimnazjalną w innym województwie, wróciły i zarejestrowały się w odpowiednim urzędzie pracy – w tym przypadku nie mamy danych o absolwentach teŝe szkoły (szkoła spoza województwa). Z kolei wśród absolwentów danej szkoły z terenu naszego województwa wykazywane są osoby, które pochodzą z innych województw (być może tam figurują w rejestrach bezrobotnych absolwentów).

Niniejsze opracowanie nie ma charakteru jakiegokolwiek oceny jakości kształcenia w danej szkole, a posiada charakter czysto informacyjny. Analizując zamieszczone w opracowaniu dane należy uwzględnić wszystkie informacje z poszczególnych tabel oraz należy uwzględnić wspomniane wyŝej zastrzeŝenia.

Bezrobotni absolwenci szkół ponadgimnazjalnych w województwie kujawsko-pomorskim

Badaniem ankietowym objęto jak największą populację absolwentów roku szkolnego 2000/2001, którzy są zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy (bez absolwentów szkół wyższych). Ogółem zgromadzono informacje o 9.020 absolwentach pozostających bez pracy (bez absolwentów legitymujących się wyższym wykształceniem) oraz o 29.629 absolwentach ze szkół ponadgimnazjalnych działających na terenie województwa.

Zakładano, ŝe pozyskane informacje o bezrobotnych absolwentach będą dotyczyły również ich planów edukacyjnych, które świadczą również o aktywności tych osób. Stąd jedno z pytań w ankiecie pozwalało na ustalenie czy dana osoba kontynuuje naukę czy nie, a jeśli tak to w jakiej szkole i w jakim kierunku podjęła kształcenie.

W badaniu wzięło udział, jak wspomniano wyŝej, łącznie 9.020 bezrobotnych absolwentów przy czym informacje o 707 absolwentach pochodzą wyłącznie z kart rejestracyjnych, toteŝ w przypadku tych osób niemożliwa jest analiza pod względem podjęcia bądź nie podjęcia dalszej nauki i kierunku kształcenia.

W badanej populacji bezrobotnych absolwentów najliczniejszą grupę stanowią ci, którzy zdobyli wykształcenie w zasadniczych szkołach zawodowych (48% ogółu badanych) następnie w liceach ogólnokształcących (16%), technikach (15%) oraz liceach zawodowych (14%). Szkoły policealne i inne ukończyło 6% ankietowanych bezrobotnych absolwentów. W przypadku 118 osób (1%) nie można ustalić typu ukończonej szkoły, gdyŝ ankietowani w kwestionariuszu wpisywali nazwę zespołu szkół.

Bezrobotni absolwenci a typ ukończonej szkoły

Wśród szkół ponadgimnazjalnych (szkoły jakie ukończyli bezrobotni absolwenci zarejestrowani w urzędach pracy) tworzących zestawienia tabelaryczne większość to szkoły zasadnicze zawodowe – 210 szkół (stanowią 25% wszystkich uwzględnionych typów szkół). Następnie technika zawodowe – 189 szkół (23%), licea ogólnokształcące – 142 szkoły (17%), szkoły policealne – 126 (15%) oraz licea zawodowe – 119 placówek (14%). W przypadku 56 placówek (7%) wystąpiła trudność przypisania ich do określonego typu szkół, poniewaŝ w ankietach ukończoną szkołę określano jako zespół szkół.

W tabeli przedstawiającej w porządku malejącym szkoły, których absolwenci najliczniej rejestrują się w urzędzie pracy, co nie jest zaskoczeniem, najwyższe pozycje zajmują szkoły zasadnicze zawodowe. W zestawieniu szkół, biorąc pod uwagę wyłącznie liczbę bezrobotnych absolwentów, na pierwszej pozycji znajduje się Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Brodnicy – w urzędzie pracy zarejestrowało się 236 absolwentów tej szkoły. W poprzedniej edycji badania z 1998 roku (badanie dotyczyło wówczas szkół z byłego województwa toruńskiego), wymieniona szkoła również otwierała wykaz szkół sporządzony według liczby zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów. Drugą pozycję zajmuje Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Tucholi (173 zarejestrowane osoby bezrobotne), trzecią – Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Świeciu (156 osób). Wysokie pozycje zajmują, podobnie jak w poprzednich edycjach, licea ekonomiczne. Przoduje Liceum Ekonomiczne dla Dorosłych we Włocławku (66 osób), Liceum Ekonomiczne w Brodnicy (62 osoby, w poprzedniej edycji badania 23 osoby) oraz Liceum Ekonomiczne w Inowrocławiu (60 osób) i Bydgoszczy (59 osób). Należy zaznaczyć, że w przypadku większości szkół ponadgimnazjalnych (570 szkół) jakie ukończyli absolwenci biorący udział w badaniu, z danej szkoły zarejestrowało się mniej niż 10 osób.

Poziom bezrobocia absolwentów (respondentów) poszczególnych typów szkół różnicuje się ze względu na powiat. Jak już wspomniano najwięcej bezrobotnych absolwentów biorących udział w badaniu rekrutuje się z zasadniczych szkół zawodowych. W większości powiatów stanowią oni około 50% ankietowanych, a w 5 powiatach ponad 55% (najwięcej w powiecie tucholskim – 68%, najmniej w Toruniu). Największy udział procentowy respondentów - absolwentów techników – odnotowano w powiecie radziejowskim (31%), a najmniej w powiatach: Mogilno i Sepólno Krajeńskie (7%). Najwięcej bezrobotnych absolwentów liceów ogólnokształcących biorących udział w badaniu rekrutowało się z Torunia (29%) oraz z powiatów: Mogilno i Brodnica (23%), najmniej z powiatu toruńskiego ziemskiego (6%) oraz Tucholi (8%). Bezrobotni absolwenci liceów zawodowych z powiatu wąbrzeskiego (28%), a także rypińskiego i mogileńskiego (24%), najmniej z lipnowskiego – 6%. Absolwenci szkół policealnych i innych najliczniej pochodzili z powiatu bydgoskiego, toruńskiego ziemskiego oraz grudziądzkiego (udział procentowy bezrobotnych absolwentów tego typu szkół w liczbie bezrobotnych absolwentów waha się od 10% do 1%).

Zawody bezrobotnych absolwentów

Bezrobotni absolwenci biorący udział w badaniu reprezentują 326 różnych zawodów. Najwięcej z nich – 1.459 osób nie posiada zawodu. Wspomniane osoby to absolwenci 142 liceów ogólnokształcących.

Wyraźnie wyodrębnia się kilka zawodów szczególnie licznie reprezentowanych przez absolwentów roku szkolnego 2000/2001. Pozostawanie bez pracy najczęściej dotyczy absolwentów posiadających zawody:

- sprzedawca w handlu detalicznym – 907 osób (stanowią 10% ogółu bezrobotnych absolwentów biorących udział w badaniu),
- referent ekonomiczny – 815 osób (9%),
- sprzedawca drobnodetaliczny – 487 osób (5%)
- kucharz – 409 osób (5%)
- mechanik samochodów osobowych – 289 osób (3%).

Wśród zawodów bezrobotnych absolwentów są takie, w których zarejestrowanych jest niewiele osób (1 – 3 osoby). Uwaga ta dotyczy np. techników elektroników, techników telekomunikacji czy monterów maszyn i urządzeń budowlanych i mechaników innych specjalności.

Powyższa struktura bezrobotnych absolwentów według zawodów w porównaniu z taką samą strukturą w poprzedniej edycji badania z 1998 roku jest w pewnym sensie podobna. Trudność w porównaniu wynika między innymi z różnicy terytorialnej obu serii badań. W wymienionych opracowaniach dominują sprzedawcy oraz zawody z dziedziny ekonomii – głównie referent ekonomiczny (poprzednio technik ekonomista).

Z pozyskanych informacji o absolwentach szkół ponadgimnazjalnych wynika, że 44% z nich nie posiada zawodu. Struktura zawodowa absolwentów kończących szkoły nie odbiega od struktury zawodowej bezrobotnych absolwentów. Najwięcej absolwentów roku szkolnego 2000/2001 kształciło się w zawodach:

- referent ekonomiczny (2. 840 absolwentów i 815 bezrobotnych absolwentów),
- sprzedawca w handlu detalicznym oraz pozostali sprzedawcy (2. 230 i 1.425),
- pozostali technicy mechanicy (982 i 29),
- *mechanik pojazdów osobowych* (975 i 289).

Wśród zawodów bezrobotnych absolwentów są takie, w których zarejestrowanych jest niewiele osób (1 – 3 osoby). Uwaga ta dotyczy np. techników elektroników, techników telekomunikacji czy monterów maszyn i urządzeń budowlanych i mechaników innych specjalności.

Powyższa struktura bezrobotnych absolwentów według zawodów w porównaniu z taką samą strukturą w poprzedniej edycji badania z 1998 roku (*“Bezrobotni absolwenci szkół ponadpodstawowych w województwie toruńskim” WUP w Toruniu, grudzień 1998*) jest w pewnym sensie podobna. Trudność w porównaniu wynika między innymi z różnicy terytorialnej obu serii badań. W wymienionych opracowaniach dominują sprzedawcy oraz zawody z dziedziny ekonomii – głównie referent ekonomiczny (poprzednio technik ekonomista).

Z pozyskanych informacji o absolwentach szkół ponadgimnazjalnych wynika, że 44% z nich nie posiada zawodu. Struktura zawodowa absolwentów kończących szkoły nie odbiega od struktury zawodowej bezrobotnych absolwentów. Najwięcej absolwentów roku szkolnego 2000/2001 kształciło się w zawodach:

- referent ekonomiczny (2. 840 absolwentów i 815 bezrobotnych absolwentów),
- sprzedawca w handlu detalicznym oraz pozostali sprzedawcy (2. 230 i 1.425),
- pozostali technicy mechanicy (982 i 29),
- *mechanik pojazdów osobowych* (975 i 289).

Dalsza nauka

Spośród 8.313 absolwentów o których informacje pozyskano na podstawie ankiet (nie ma wśród nich bezrobotnych absolwentów, o których informacje pozyskano na podstawie karty rejestracyjnej) większość – 4.831 osób tj. 58% nie kontynuuje nauki. Następnich 3.204 absolwentów (39%) podjęło dalszą naukę w szkole wieczorowej lub zaocznej, natomiast 3% (278 osób) nie udzieliło odpowiedzi.

Wśród osób, które dalej się kształcą absolwenci zasadniczych szkół zawodowych stanowią 45%, liceów ogólnokształcących 21%, techników 15%, liceów zawodowych 14% oraz policealnych i pozostałych 3%.

Struktura przedstawia się inaczej jeżeli za 100% przyjmiemy nie liczbę ogółem uczących się (jak przedstawiono wyżej), ale liczbę bezrobotnych absolwentów danego typu szkoły. W tym przypadku wśród wszystkich uczących się absolwenci, którzy kontynuują naukę najczęściej opuszczają licea ogólnokształcące (53% absolwentów LO uczy się dalej). W żadnej innej grupie absolwenci kontynuujący naukę w obrębie typu szkoły nie osiągnęli tak wysokiego wskaźnika. Uczący się wśród absolwentów innych typów szkół stanowią mniej niż 50%. Tuż za absolwentami LO są byli uczniowie liceów zawodowych (40%) oraz techników (37%) i zasadniczych szkół zawodowych (36%). Najrzadziej na dalszą naukę decydują się absolwenci szkół policealnych i pozostałych (22%).

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że 39% bezrobotnych absolwentów nadal kontynuuje naukę w systemie wieczorowym lub zaocznym. Najwięcej osób studiuje na uczelniach wyższych (35% wszystkich uczących się), technikach (14%), szkołach policealnych i pomaturalnych (14%), liceach ogólnokształcących (10%).

Najpopularniejsze kierunki to administracja, ekonomia – ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, finanse – rachunkowość, informatyka, a w nauczaniu na niższym szczeblu (szkoły policealne, pomaturalne i inne) – mechanik samochodowy, pracownik socjalny, ochroniarz. Najpopularniejsze kierunki wśród absolwentów 2000/2001 niewiele różnią się od tych, które najczęściej wybierali absolwenci 1997/1998 roku w byłym województwie toruńskim. Wybierane są głównie kierunki związane z zawodami administracyjno – biurowymi oraz rachunkowością i bankowością.

Udział uczących się różnicuje się ze względu na powiat. Ponad połowę bezrobotnych absolwentów podjęło naukę z powiatów: brodnickiego – 58% stanowią uczący się oraz toruńskiego grodzkiego – 53%. Wysokie wskaźniki osiągnęły również powiaty: mogileński – 49%, rypiński – 46% oraz sępoleński – 46%. Najmniej bezrobotnych absolwentów kontynuujących kształcenie jest w powiatach: włocławskim – 25% a także w grudziądzkim – 30% (znaczna liczba osób nie udzieliła odpowiedzi).

Bezrobotni absolwenci podejmujący dalsze kształcenie, w przypadku niektórych szkół, stanowią większość bezrobotnych absolwentów danej szkoły. Przede wszystkim uczą się absolwenci liceów ogólnokształcących (by zdobyć zawód). Dalszą naukę podejmują również absolwenci innych typów szkół i niekiedy stanowią oni większość wśród bezrobotnych absolwentów danej szkoły (np. Technikum Elektroniczne w Bydgoszczy gdzie 86% to uczący się, Zasadnicza Szkoła Samochodowa w Bydgoszczy – 85%, Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Aleksandrowie Kujawskim – 70% czy Technikum Chemiczne w Inowrocławiu – 67%). Absolwenci tychże szkół podwyższający kwalifikacje, stanowią zdecydowaną większość.

Bezrobotni absolwenci a absolwenci ogółem kończący szkoły

Procentowy udział bezrobotnych absolwentów w ogólnej liczbie absolwentów mieści się w przedziale od 1 do 79%. Przeprowadzając taką analizę z zebranych danych, które są podstawą niniejszego opracowania, trzeba wziąć pod uwagę niekompletność tychże danych – niekiedy porównanie liczby bezrobotnych absolwentów z liczbą absolwentów w obrębie danej szkoły jest niemożliwe z uwagi na brak danych (stąd tabela 2. nie obejmuje wszystkich szkół ponadgimnazjalnych, które uwzględnione są w tabeli 1.).

Mając na uwadze powyższe można wyróżnić szkoły o najmniejszym i największym udziale procentowym bezrobotnych absolwentów. Szkoły w których bezrobotni absolwenci stanowią zdecydowaną większość to m. in. Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Lipnie – 79% to bezrobotni, Zasadnicza Szkoła Rolnicza we Włocławku – 71%, Zasadnicza Szkoła Handlowa w Inowrocławiu – 66% czy Liceum Ekonomiczno-Menadżerskie we Włocławku – 59%.

Najmniej bezrobotnych absolwentów w swoich szeregach mają obok liceów ogólnokształcących (np. Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Salezjańskiego w Bydgoszczy – 1%), niektóre technika (np. Technikum Leśne w Tucholi – 2%, Technikum Elektroniczne w Bydgoszczy – 4% czy Technikum

Mechaniczne we Włocławku – 4%). Wśród tej kategorii są (nieliczne) zasadnicze szkoły zawodowe np. Zasadnicza Szkoła Ogrodnicza w Bydgoszczy – 2%, Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Młodocianych Pracowników we Włocławku – 2%.

Porównanie poziomu bezrobocia wśród absolwentów szkół o tym samym profilu kształcenia w zależności od lokalizacji geograficznej szkoły wykazuje pewne różnice. Poszczególne licea ekonomiczne czy zasadnicze szkoły zawodowe różnią się udziałem procentowym bezrobotnych absolwentów. Dla przykładu: bezrobotni absolwenci Liceum Handlowego w Żninie stanowią 50% absolwentów tej szkoły, natomiast Liceum Handlowego w Brodnicy – 16%. Podobna różnica występuje w innych typach szkół np. Technikum Technologii Żywności w Żninie – 37% to bezrobotni, a w podobnej szkole w Nakle nad Notecią bezrobotni absolwenci stanowią około 7%. Należy przy tym pamiętać, że poszczególne szkoły same opracowują programy kształcenia i z doświadczenia wiadomo, że programy te są bardzo zróżnicowane i często nieporównywalne. Tak więc dokonując analizy materiału empirycznego zawartego w tabelach, należy uwzględnić wszystkie dane z różnych tabel

Podsumowanie

Z analizy zebranych danych niewątpliwie wynika, że wielkość bezrobocia wśród absolwentów różnicuje się ze względu na typ szkoły.

Struktura udziału bezrobotnych absolwentów określonego typu szkoły w ogólnej liczbie bezrobotnych absolwentów nie zmienia się – większość bezrobotnych absolwentów opuszcza zasadnicze szkoły zawodowe, następnie technika, licea ogólnokształcące i zawodowe oraz szkoły policealne i pozostałe. Niepokojący jest wskaźnik udziału osób kończących szkoły zasadnicze zawodowe – tak wysoki udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wśród ogółu bezrobotnych absolwentów (48%) świadczy o utrwalającym się niedopasowaniu kierunków nauczania do realiów rynku pracy. Być może jest to problem nie tylko przygotowania ściśle zawodowego, ale braku przygotowania młodzieży do funkcjonowania w innych niż kilka lat temu realiach.

Niewiele zmieniła się (w porównaniu do poprzedniej edycji badania) proporcja uczących i nie uczących się. Bezrobotni uczący się absolwenci roku szkolnego 2000/2001 stanowili 39%, a absolwenci roku szkolnego 1997/1998 w byłym województwie toruńskim – 45%. Zdecydowana większość absolwentów 2000/2001 – 58% - nie kontynuuje nauki, wykazując oni brak aktywności jeśli chodzi o doskonalenie lub poszerzanie kwalifikacji.

Wśród absolwentów posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe, popularne jest kontynuowanie nauki na wyższym poziomie – w szkołach średnich zawodowych. Wielu np. spośród sprzedawców w handlu detalicznym kontynuuje naukę w liceach handlowych. Analizując kierunki kształcenia i wyuczony zawód można powiedzieć, że niektórzy bezrobotni absolwenci podejmują śmiało zmiany kierunku nauczania, a inni kształcą się w kierunkach, które są przedłużeniem posiadanego już zawodu. Można zauważyć pewne reguły – otóż referenci ekonomiczni najczęściej jako dalszy kierunek kształcenia wybierają bankowość. Szeroko pojętą administrację najczęściej wybierają absolwenci liceów ogólnokształcących, a obok nich licznie referenci ekonomiczni. Podobnie w przypadku wyboru kształcenia z dziedziny ekonomii – głównie kierunek ten wybierają absolwenci szkół ponadgimnazjalnych, które kształcą w tym kierunku, ale na niższym poziomie (np. po liceum ekonomicznym wybierano studium o tym samym profilu nauczania).

Niektórzy decydują się na całkowitą zmianę zawodu. Stąd wśród absolwentów – sprzedawców w handlu detalicznym zdarzają się studium administrację czy ekonomię, a wśród kształcących się w kierunku ekonomika i organizacja przedsiębiorstw - technik ogrodnik czy technik budownictwa. Osoby posiadające średnie wykształcenie częściej decydują się na zmianę kierunku dalszego kształcenia niż absolwenci zasadniczych szkół zawodowych. Pozytywnym zjawiskiem jest podwyższanie kwalifikacji czy zdobywanie nowych, ale niekiedy przedłużanie edukacji może nie

przynieść oczekiwanego efektu czyli zatrudnienia, a tylko odsunąć w czasie bezrobocie młodych osób.

Szkoły o tym samym profilu nauczania, które znalazły się w tym opracowaniu różnią się udziałem procentowym bezrobotnych absolwentów w liczbie absolwentów ogółem danej szkoły. Znaczna rozbieżność (od 1 do 79%) skłania do poszukiwania przyczyn tak różnego statusu szkół o tym samym profilu kształcenia w czynnikach innych niż tylko program nauczania. Liczba placówek o tych samych kierunkach nauczania w powiecie, liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu, które są w stanie wchłonąć absolwentów i branże tychże jednostek gospodarczych – to przykładowe czynniki, które mogą rzutować na sytuację absolwentów konkretnego kierunku kształcenia. Skorelowanie branż podmiotów gospodarczych z kierunkami kształcenia w szkołach oraz liczbą bezrobotnych absolwentów według zawodów uwidacznia powiązania rynku pracy z rynkiem edukacyjnym. Dodatkowych informacji dostarcza problem mobilności geograficznej - trudności lokalowe oraz koszty utrzymania osoby, która rozpoczyna drogę zawodową, wpływają często negatywnie na decyzję o poszukiwaniu pracy poza miejscem zamieszkania rodziny.

Badanie ankietowe potwierdza tezę, że jednym ze sposobów zapobiegania bezrobociu młodzieży jest odpowiednia polityka edukacyjna – decyzje o wielkości naboru, profilu kształcenia, wprowadzanie zmian np. nowych specjalności. Istotne wydaje się to, by programy nauczania zawierały treści zachęcające do podejmowania własnej działalności gospodarczej (promowały samozatrudnienie). Podstawą działań jest rozeznanie obecnej sytuacji, monitorowanie losów absolwentów poszczególnych szkół. Realia wymuszają konieczność współpracy wszystkich podmiotów zajmujących się problematyką edukacyjną. Potwierdza się również teza, że wyznacznikami szans absolwentów na rynku pracy jest poziom i typ ukończonej szkoły, a o powodzeniu znalezienia pracy wciąż obok cech osobowościowych decydują kwalifikacje.

Niniejszy materiał służy przygotowaniu cyklicznego systemu badań losów absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Wyrażamy nadzieję, że obecny materiał i przyszłe opracowania okażą się pożyteczne i będą wykorzystane przez władze oświatowe. Opracowanie zostanie przekazane instytucjom, które uczestniczą w kształtowaniu elementów systemu lokalnej polityki edukacyjnej (m.in. do starostw powiatowych, poradni psychologiczno – pedagogicznych, kuratorium oświaty). Wojewódzki Urząd Pracy będzie wdzięczny instytucjom zajmującym się oświatą za wszelkie uwagi i sugestie w tym zakresie.